

Сходовий майданчик
Яна Дубинянська

Більшість героїв роману вважають, що машина, винайдена старим, безнадійно закоханим професором, здатна здійснити їхні найзаповітніші бажання. Може, вам теж так здається? Дійсно, якщо ваше почуття – любов чи ненависть, заздрість чи каяття, страх або ностальгія – достатньо сильне, машина здатна сумістити ВАШ життєвий простір із простором ТОГО (чи ТІЄЇ), на кого це почуття спрямоване. На сходовому майданчику з'являться нові двері – хай насправді вони на іншому боці земної кулі. Просто перетнути сходовий майданчик. Просто прочинити двері, за якими вона нарешті відбудеться – та єдина, довгоочікувана зустріч, що переверне все життя. Чи ви впевнені, що це і є здійснення бажань? Переклад з російської Ярослава Мишанича.

Яна Дубинянська

Сходовий майданчик

ЧАСТИНА ПЕРША

РОЗДІЛ I

Лишалось тільки кинути авто й тікати в ліс – що він і зробив. Темна стіна хаосу сплутаного безлистого гілляччя здавалася суцільною і геть непрохідною. Ноги, тільки-но він вийшов з машини, по кісточки вгрузли у масну липучу багнюку. Він кинувся вперед, намагаючись продертися кущами, заховатися в темряві. Ліва нога вплуталась у невидимий зашморг кореня чи поваленого дерева, чоловік втратив рівновагу і, впавши обличчям у гостре галуззя, кудись покотився несподівано крутим схилом. Переплетене вузлами коріння і гілки уповільнили падіння, він піднявся було на ноги – і знову впав у багнюку, змішану з торішнім листям.

Там, згори, шосе освітилося автомобільними фарами. Він почув вищання гальм, а потім короткий стук гороху об стіну – автоматну чергу. Вони зрешетили його авто, але далі чомусь не поїхали. Він припинив, напружено ловлячи кожен звук. Здається, відчинилися дверцята... Вийшли поглянути на його труп. Зробити контрольний постріл. Під рукою тріснула гілка, і він завмер, – хоча почути це там, на шосе, вони, звичайно, не могли. Навіть він, як не старався, майже нічого не чув, – хоча, зрозумівши свою помилку, ті, що нагорі, навряд чи мовчали. Якийсь час він лежав зовсім непорушно,

відчуваючи, що поволі занурюється у рідку грязюку. Нарешті, з боку шосе почувся шум автомобіля, що від'їздив. А за декілька секунд нічну темряву розірвав сліпучий спалах – гуркіт вибуху почувся на мить пізніше.

Він тихо підвівся, спираючись об нерівний стовбур дерева. Подумав про машину. Про свою сяючу, ідеально гладеньку темно-синю «Мазду», яку він вів трасою повільно й обережно, а при паркуванні завжди боявся подрпати об щось. Два тижні як з автосалону. Його перша машина. Її придбання урочисто знаменувало початок зовсім нового, іншого, справжнього життя, – перетвореного тепер у димні уламки на нічному шосе.

Садна на долонях боліли, він спробував витерти грязюку об кору дерева, – відчуття було таке, ніби шкіри на руках немає зовсім. Мокрий і брудний одяг прилип до тіла. Раптом дав себе знати холод, пронизливий холод пізнього жовтневого вечора. Треба було кудись іти. Зрештою, вони могли повернутися й обшукати ліс біля дороги – якщо їм дійсно потрібне його життя. А він уже вірив, що воно їм потрібно.

І він побрів невідомо куди, відхиляючи колочі гілки й прикриваючи ліктем обличчя. Гірше, ніж останній бездомний жебрак. А як все починалося... чорт забирай, усе це починалося дуже непогано!

Адже він не продавав душу дияволу – хоча можливість була. Більшість приятелів з тренажерного залу ходили в охоронцях у крутеликів з тіньового бізнесу, добре заробляли і недовго жили, – він дивився на таких із співчуттям і категорично відмовлявся грати в ці ігри, коли йому пропонували. Батько не для того вклав усі свої збереження у синове навчання в престижному коледжі, щоб він продавав свої м'язи на пістолетне м'ясо. Правда, всі намагання продати розумну голову незмінно завершувалися після заповнення анкети словами: «Чекайте, вам перетелефонують». Він був уже готовий чесно визнати поразку і повернутися на щиті у рідне провінційне містечко, коли представник однієї з численних відвіданих фірм дійсно зателефонував.

Але ж, боже мій, чорт забирай, це була монолітно-солідна, абсолютно добропорядна, стара і надійна компанія!

– Грегорі? – запитала мініатюрна жінка, глянувши в папери. – Сідайте.

Їхній офіс був обставлений просто і практично, жодного натяку на розкіш, нічого, що мало б вражати уяву. Легкі білі меблі, комп'ютери на столах, світло-сірі шпалери і занавіски, ворсисте килимове покриття на підлозі. Кілька графічних картин на стіні над низьким диваном і букетик конвалій на столі у жінки поруч з комп'ютером. Тоді була весна...

– Мене звуть Ольга, я генеральний директор компанії, – промовила мініатюрна жінка. – Ми з Полом ознайомилися з вашим резюме. Думаю, ви нас влаштуєте. Ви говорите французькою?

Він кивнув, і вона одразу ж запитала його щось по-французькому. Він уже не пам'ятав, що саме вона питала. Він взагалі не пам'ятав подробиць розмови – тільки те, що це було швидко, по суті, по-діловому і в той же час досить людяно. Пол – комерційний директор компанії, він сидів за столом навпроти Ольги, – швидко пояснив йому специфіку майбутньої роботи. Його брали на

посаду офіс-менеджера – Грег віддав би перевагу більш інтелектуальній роботі, і Ольга, безпомилково вгадавши тінь легкого розчарування на його обличчі, повідомила про реальну можливість подальшої кар'єри в компанії.

– На високу платню одразу не розраховуйте, – сказала вона. – Спочатку, доки ми ще як слід не познайомилися, ви будете отримувати...

І Грегові знадобилася вся його сила волі, аби втриматися і не засяяти по-дурному невтримною хлоп'ячою посмішкою. Тому що названа цифра в десять разів перевищувала усі вимріяні вдома розрахунки. У цю фантастичну цифру вкладалися кілька нових костюмів, абонемент у найкращий тренажерний зал, французькі парфуми для мамі, кімната мало не в центрі міста, а наступного місяця, мабуть, перший внесок за машину... Саме ту. Темно-синю «Мазду».

Ольга подала йому руку на прощання – неймовірно маленьку і тонку, з мініатюрними лакованими нігтями і вузькою обручкою. На дотик ця рука здавалася залізною.

А по сходах він плигав, як кенгуру, через три сходинки, ледве стримуючи бажання з'їхати вниз перилами. І вулицю – надворі, звичайно, яскраво світило сонце, – два квартали біг підстрибуючи, наче школяр. Квітували якісь дерева, і, відламавши обліплену рожевим цвітом гілочку, Грег подарував її першій зустрічній дівчині. Потім гайнув у «свій» бар, де не застав жодного знайомого і закотив самотню оргію з шести кухлів пива.

Ейфорія не затяглася, її змінила робота – спершу нелегка, а потім, коли він вивчив структуру діяльності компанії, – досить рутинна. Поміж тим з'явилися нові приятелі, заводився роман з блондиночкою-комп'ютерницею із сусіднього відділу, і Грег почав прокидатися вранці із приємним відчуттям, що його життя має всі компоненти для того, щоб бути щасливим. Адже так воно і було, чорт забирай!

Стара солідна компанія. Йому здавалося, що будучи офіс-менеджером, він знає про її діяльність майже все. І це майже все було ідеально-бездоганним, вміщувалося у межі закону і жодним краєм не занурювалося в тінь. Він би знав. Він би знав, у всякому разі, що є аспекти, з якими йому краще не мати справу. Але ж нічого подібного!

Випадковість була непристойно дрібною, неприємною, досадною. Він підготував для Ольги список замовників на майбутні поставки і відніс його в директорський кабінет. Ні Ольги, ні Пола не було, і Грег поклав папери на стіл біля букета напівпрозорих засушених квітів, що стояв у маленькій порцеляновій вазі. Ольга любила квіти.

Канцелярська скріпка. Нікчемна, нікому не потрібна скріпка – він зачепив її аркушем паперу і змахнув у напіввисунуту шухляду стола. І нічого, чорт забирай, нічого б не сталося, – якби він не захотів дістати цю скріпку і не висунув шухляду до кінця...

Скріпка впала поміж пачкою довгих дамських сигарет і фотографією гарного молодого хлопця – напевне, сина Ольги, – у заскленій рамці. А ще там лежали якісь папери у прозорому файлі, – але ж він не бачив, не дивився, навіть краєчком ока не прочитав жодного слова!

- Грегорі, що ви тут робите?

Голос у Пола був сухий і не дуже забарвлений емоціями, - Грег спершу зрозумів його питання прямо і показав список замовників. Пол більше нічого не сказав. Під його пильним поглядом Грег повільно засунув на місце шухляду, що рипнула надто голосно...

Його викликали в директорський кабінет за дві години. Грег намагався виправдатися, відчуваючи непереконаливість своєї історії і ніби збоку спостерігаючи власну незграбну фігуру з уявною скріпкою між великим і вказівним пальцями. З байдужим, сповненим нудьгою обличчям Пол вислухав його - і виклав на стіл конверт з грошима.

- Ви більше в нас не працюєте, Грегорі, - сказав він. - Шкода. Ви були непоганим робітником.

А Ольга, що за весь час не промовила ні слова, раптом глянула на нього і додала:

- І хлопцем ви були непоганим.

...Він не помітив канаву, залиту осінніми дощами, і вище колін влетів у крижану чорну воду. Вчепився за гілку, підтягнувся, проповз на животі жирною багнюкою і виліз з іншого боку. Може, на цьому місці вони втратять його слід. Може, йому вдасться зникнути.

Звільнення було катастрофою. Він кілька годин повільно кружляв вулицями міста, гамуючи банальне бажання напиться в дим. Потемнішало, почався дощ. Грег раптом вирішив поїхати до Елсі, комп'ютерниці, вона жила далеко, у передмісті. Вже тоді він помітив чорний «Ягуар», що нав'язливо маячив у дзеркалі, - і не надав цьому ніякого значення, він був не в стані надавати значення чому-небудь. А Елсі не було вдома, був тільки холодний жовтневий вечір, темна порожнеча між під'їздом і його машиною - і сухий безглуздий звук автоматної черги, що продірявила повітря там, де секунду тому була його голова.

А далі - класична голівудська погоня: його тіло працювало на невідомо коли і як набутих рефлексів, а свідомість безуспішно намагалася збагнути сенс цієї дикої ситуації. «І хлопцем ви були непоганим...» Документи в шухляді стола, які він не бачив! - але ж міг і побачити, і начальство вирішило не ризикувати. Він намагався знайти інше пояснення, це було занадто простим і принизливим, - проте, судячи з усього, єдино правильним. Ольга, жінка з маленькими залізними руками... їй насправді шкода, він був хорошим хлопцем...

Куші знову стали суцільною стіною. Грег пішов напролом, залишаючи клапті одягу на пружних гілках, - і раптом ліс закінчився. Попереду тьмяно виблискував мокрий асфальт, самотній автомобіль промчав по шосе, висвітливши на мить невисокий навіс автобусної зупинки на тому боці.

Грег зупинився. Він абсолютно втратив відчуття місця - чи це та дорога, на якій згоріла його машина? - та ні, не міг же він зробити повне коло лісом, а які ще дороги тут є, - він геть не пам'ятав і не уявляв, який автобусний маршрут міг мати тут зупинку. Автоматично, ледь тягнувши ноги з налиплими кілограмами листя і багна, він поплентав до неї навскоси через шосе.

Вони з'явилися на дорозі одночасно: мирний, повільний, яскраво освітлений автобус – і чорний «Ягуар» з темними склами і прожекторами фар, спрямованими просто на Грега, в обличчя, в очі...

Він побіг, кульгаючи і спотикаючись, – але відчайдушно, як ніколи в житті. Вони могли не помітити його... вони мушили його не помітити!.. Автобус під'їздив до зупинки – а раптом він проїде мимо, раптом нікому не треба тут виходити?!

... Він важко привалився до закритих автобусних дверей – зсередини, боже мій, зсередини! Переслідувачі залишилися ззовні; хоча б вони не встигли його помітити, інакше будуть переслідувати автобус, поки жертва не вийде... Але все одно – він виграв перепочинок, час заспокоїтися і щось придумати. Намагаючись триматися подалі від заднього вікна, Грег піднявся в салон і вже хотів впасти на найближче сидіння...

Воно було таке світле, чисте, оббите палевою шкірою. Тільки тут Грег відчув на собі погляди пасажирів – вони разом напосілися на нього, здивовані, нерозуміючі, відразливі. Ці люди бачили брудного до неможливості, обідраного, скривавленого волоцюгу, а скоріш за все – злочинця. Огрядна жінка, що займала місце поруч із тим, куди він хотів сісти, скося глянула на Грега і припіднялася, збираючись посунутися ближче до вікна. І в цей момент автобус струснуло на повороті, Грег змахнув руками, втратив рівновагу, обліплені болотом черевики послизнулися на підлозі, пальці вхопили повітря за сантиметр од поручня, і він зупинив падіння, впершись чорною подряпаною долонею в масивне плече пасажирки.

Кілька секунд жінка розгублено кліпала накладними віями, – Грег встиг випростатися і пробурмотіти вибачення, – і тут вона заплющила очі і заверещала противним пронизливим голосом. По головах пасажирів пробіг гомін, переростаючи у некеровану хвилю агресії. Хтось крикнув, щоб зупинили автобус. Декілька чоловіків повставали з місць. Грег зацьковано озирнувся навколо, глянув у темряву за вікном, пронизану сліпучим світлом від фар легкових машин – поміж ними могла бути і та, чорна...

Він вчепився в поручень обома руками, на яких бруд, змішавшись з кров'ю, засихав бурою кіркою, – вчепився мертвою, відчайдушною хваткою.

І тут я поклати згори свою руку у світлій рукавичці і, обернувшись до пасажирів, чітко промовила:

– Вибачте нас, будь ласка.

РОЗДІЛ II

Виявляється, я заснула і проспала майже двадцять хвилин, прихилившись до віконного скла, яке дрібно тремтіло в такт рухові. Автобус погойдувався, темрява мирно світилася крізь розмиті літери слова «ненавиджу», яке я

написала на заприлому вікні. А може, і не я – в усякому разі, вказівний палець моєї рукавички вже висох, і взагалі, все це було надто давно.

Я протерла вікно зворотнім боком долоні, знявши рукавичку, і знову натягла її на вологу руку. Зрештою, просто не треба було до нього переїжджати. Якби ми зустрічалися, як і раніше, щосуботи, це могло б тривати невизначено довго. Інше питання, навіщо, – але могло б. І не довелося б зараз їхати невідомо куди глупої ночі... от і все. Більше нічого б не змінилося.

Треба ж, я вже зараз погано пам'ятаю його обличчя – тільки перебитий ніс і дитячі губи. Взагалі-то він був хороший, такий наївний і незграбний, схожий на ведмежа. Все тіло – тіло я пам'ятала значно краще, – у дрімучому чорному волоссі, велике, важке, сильне. І любляв носити мене на руках. Хоча останнім часом здебільшого не туди, куди я хотіла, – я знизала плечима і тихенько засміялася. Остання фраза, яку я від нього почула: «А я кажу, що не дам тобі вийти звідси!.. А я кажу, ти повернешся!!!»

За темним вікном стояла стіна лісу, накладаючись на чітке зображення мого обличчя. Вдивляючись у темряву, я взялася вигадувати адаптований варіант цієї історії для Марти. З Мартою ми не бачилися років зо три, та й раніше не настільки товаришували, щоб отак вриватися до неї серед ночі з наміром поселитися як мінімум на кілька днів. Але у Марти завжди, наскільки я пам'ятаю, лежали в сумочці дамські романи в м'яких паперових обкладинках. І вона плакала над ними абсолютно відверто, не шкодуючи туш на віях.

Починати треба з фонтанчика.

...Тонкий струмінь фонтанчика для пиття, падаючи на мармуровий обідок, розбивався на водяний пил, в якому тремтіла маленька райдуга. Молодий спортсмен пив довго і жадібно, його широкі плечі, вкриті краплинами поту поміж кучерявим волоссям, важко здійсмалися. Відпивши останній ковток, він випростався і подивився на мене, дитячим рухом великої руки втираючи рота.

Була весна, яскраво світило сонце, я – вже не знаю, чому, – відчувала себе щасливою... Я посміхнулася йому.

– Хочете пити?

Його голос ще ледь тремтів од переривчастого дихання. І я знову всміхнулася від цього наївного запитання, і схилилася над фонтанчиком, і відчула язиком смак крижаної води, а на талії – доторк гарячих рук...

Не зовсім на талії, трохи нижче, – але пояснювати, мабуть, не варто. Як і відтворювати нашу подальшу розмову – котру я до того ж пам'ятала більш ніж погано. Здається, він прийшов тоді до фінішу чи то передостаннім, чи ще гірше, і невдоволені амбіції знайшли вихід в іншому напрямі. Класичною першою зустрічною виявилася я. І я це прекрасно бачила, я з першого ж погляду бачила його наскрізь, простого, як телеграфний стовп, – але він був чоловік, і він був не схожий, геть не схожий... Але про це вже точно не треба казати.

Поїхали далі. Наші тіла нестримно потяглися назустріч одне одному... ні, так одразу – Марта цього не зрозуміє. Ну добре, наші тіла нестримно

потягнуться одне до одного пізніше, під час прогулянки в ліс. Тим більше, що ми дійсно колись там гуляли, це було ще до того, як він виграв професійний забіг і винайняв оцю окрему квартиру – якою ж я була ідіоткою, коли погодилася туди переїхати! Про це теж доведеться сказати, тільки перехід має бути плавним, красивим.

Ліс. У густій траві сюрчали цвіркуни, а небо просвічувало крізь темно-зелені крони дерев...

- А-а-а-і-і-і-і-а-а-а-а!!!

Я сіпнулася всім тілом, ледь не зойкнула сама, – нерви геть ніякі! – і обернулася. Товстуха, яка сиділа за мною, верещала так, ніби її от-от збиралися згвалтувати чи, принаймні, показали пацюка. Світло-бузкове пальто цієї пані прикрашав чорний відбиток розкритої п'ятірні, розташований якраз посередині лівого плеча і такий виразний, що цілком міг зійти за якусь емблему. Але товстуха не припиняла верещати – якраз у мене над головою, в якийсь момент мені навіть вуха позакладало. На цей крик наклалися, поступово гучнішаючи, голоси інших пасажирів, гнівні й обурені. В автобусі починалася сварка, до якої я не збиралась мати стосунку. Я знову сіла і втупила очі у вікно, де у темно-синій імлі гойдалася нерівна лісова стіна. Значить, ліс, цвіркуни, небо...

Картинка за вікном сіпнулася і завмерла. Ми чомусь зупинилися, причому у зовсім безлюдному, явно випадковому місці на шосе. Здається, таки трапилося щось серйозне.

- Викинути його, як собаку! – гаркнув, підіймаючись, чоловік, що сидів поруч зі мною. Цей голос органічно доповнив злісне й агресивне багатоголосся, в якому виринали окремі репліки такого ж змісту. Я також підвелася – і лише зараз помітила його.

В епіцентрі конфлікту, просто напроти мене стояв, учепившись обома руками за поручень, скривавлений, обліплений брудом чоловік. Неймовірно брудний – це поки що й утримувало від рукоприкладства розгніваних пасажирів, утворюючи навколо волоцюги трохи простору, ніби зачароване коло. На цій людині буквально не було живого місця, з котрого не відпадала б жирна багнюка, перемішана з бурим листям. Весь його одяг був замашений чорним і липучим – хоча раніше це був цілком пристойний одяг, навіть колишня краватка вибилася з-під розірваного плаща. Я завжди пишалася своєю спостережливістю. Я помітила, що нігті на його руках, вкритих чорною кіркою, були коротко підрізані, а роздряпане до крові підборіддя – чисто поголене.

А потім я побачила його очі.

Він у відчаї зацьковано озирався на всі боки. Сірі, вкриті червоною павутиною капілярів, очі зі зліпленими віями блукали по колу, не знаходячи ніде й іскри підтримки, і наповнювалися безнадійною рішучістю захищатися до останнього... Він був зовсім молодий.

І отут я зробила крок вперед, поклала на його чорні, обідрані пальці свою руку у світлій рукавичці і, обернувшись до пасажирів, чітко сказала:

- Вибачте нас, будь ласка.

Зрештою, чому це не моя справа? Хлопець явно не був волоцюгою чи бандитом, з ним просто щось сталося, а тепер він знову так безглуздо, по-дурному знайшов собі ще й цю проблему. А чому б і ні, врешті-решт?

- Вибачте, Джім не навмисне, - тепер я зверталася до товстухи у бузковому, намагаючись, щоб мій голос звучав м'яко, ледь не з материнськими інтонаціями. - Знаєте, ми гуляли в лісі, а там такі яруги, і, уявляєте, їх зовсім не помітно, доверху залиті водою і листя згори плаває. Коли Джім провалився, я навіть ахнути не встигла. По шию провалився, уявляєте? Я так боюся, тільки б він не підхопив запалення легенів, адже по саму шию, і крижана вода...

Варто тільки почати варнякати всілякі дурниці - далі вони варнякалися самі собою, а я з презирством спостерігала, як злість і агресія на тупих фізіономіях трансформувалися у неприхований інтерес до захоплюючого видовища. Треба ж, цей брудний волоцюга і ця вродлива елегантна дівчина ідуть разом, та й не волоцюга він зовсім, ох, яке непорозуміння, а ми його ледь не... І хоч би один ідіот згадав, що я мало не з півгодини куняла тут біля вікна!

- Неодмінно зваріть чаю з липою, - з виразом материнської турботи на повновидому обличчі вимовила жертва. - І розітріть хлопця спиртом, ви чуєте, молодий чоловіче, нехай вас натруть спиртом...

- А ви почекайте, доки пляма висохне, зішкрябайте її акуратно ножем, а тоді почистіть щіткою, - серйозно сказала я. - Навіть сліду не лишиться, обіцяю вам!

Автобус рушив, і пасажери розійшлися по своїх місцях. Я теж сіла і, продовжуючи спектакль, смикнула за руку свого Джіма, тягнувши його на сидіння біля себе. На цьому все мало скінчитися.

Я спробувала відновити в пам'яті свою романтичну історію. Що ще в нас було гарного? Тяжко сказати. За весь час він жодного разу не подарував мені квітів, навіть на день народження, мовчу вже про подарунки. Ага, він носив мене на руках.

Отже, кожну суботу, якраз о третій, я зупинялася перед дверима, оббитими шкірою із знайомим карбованим номером, і тиснула на кнопку електричного дзвоника. Його звучання було схоже на пташиний спів, я намагалася вловити у його переливах звук тяжких кроків. Двері розкривалися, і з порога він підхоплював мене на руки, і я заплюшувала очі, віддавалася на волю його могутніх рук...

Між іншим, так воно і було. Навіть нічого не треба вигадувати - просто ненав'язливо забути про деякі речі. Наприклад, як, зголоднівши, він хапав мене однією рукою і ніс на кухню - на самому цікавому місці детективного фільму. Або безцеремонно виносив мене за поріг кімнати, коли хотів на самоті дивитися змагання з регбі. Звичайно, я ставилася до цього з гумором і навіть намагалася опиратися - а потім рахувала круглі синці на зап'ястках. До того ж він вважав, що я не повинна ухилятися від прання його вічно розкиданих по всій кімнаті шкарпеток, маю чистити його кроси,

навіть мити станок для гоління... все це, звичайно, вже по тому, як я переїхала. Дурна. І ще ці вечори, довгі осінні вечори в товаристві людини, що має в лексиконі не більш як п'ятдесят слів. Ось про це я і скажу Марті. Ми виявилися занадто різними людьми, яких пов'язувало лише тілесне бажання... Чорт, набридло, гидко. Якщо щось, то буду імпровізувати.

За темним вікном уже миготіли різнокольорові вогні міських ліхтарів і вітрин. Я прилипла до скла, намагаючись вгледіти бодай якийсь орієнтир – в гостях у Марти я була лише раз і то бозна коли, до того ж із компанією, що дає повне право не запам'ятовувати дорогу. Єдине, що я пам'ятала, – це кінцеву зупинку. Будинок на розі, третій поверх. Я глянула на годинник: одинадцята тридцять п'ять. Саме час для невимушеного дружнього візиту.

Автобус зробив коло на асфальтовому майданчику і зупинився. Розкрилися двері, люди косяком потяглися до виходу, я встала – і зіштовхнулася поглядом із тим самим хлопцем, із «Джімом».

Він не підводився з місця і, старанно вивертаючи шию, напружено вдивлявся у темне заднє вікно, за яким було геть неможливо щось розгледіти, окрім миготіння вітрин і автомобільних фар. Бруд, що в'ївся йому в одяг, трохи висох, але все одно торкатися до нього не хотілося. Але хлопець не підводився, а з автобуса вже виповзала, посопуючи, товстуха у світло-бузковому, і ми були останніми людьми, що ще лишалися в салоні.

– Перепрошую, містер, – почала я, і він раптом рвучко повернувся до мене, наче почув постріл. Очі в нього були такі ж зацьковано-відчайдушні, як і в той момент, коли його хотіли викинути з автобуса. Я чомусь відчула себе винною, розсердилася на себе, на нього, на пізній вечір і абсолютну абсурдність ситуації, на того, хто був у цьому винен, і ще раз на себе... Знову захотілося написати на склі «ненавиджу».

Я ввічливо сказала:

– Дайте пройти.

Він мовчки дивився на мене впритул декілька секунд – а потім вимовив глухим, ледь чутним голосом:

– Якщо я вийду зараз з автобуса... один... Мене вб'ють.

Чесне слово, я сама б когось убила. Я можу, я ж божевільна. Я подала йому руку і сказала дуже по-діловому:

– Гаразд, виходимо разом.

Ми відповідальні за тих, кого приручили. Сент-Екзюпері.

А добре діло ніколи не проходить безкарно. Не пам'ятаю, хто.

Виходячи, він подав мені руку – уявляю, як це виглядало. Пасажири автобуса уже встигли розійтися, і ми опинилися на зовсім порожній вулиці, – однак нічого схожого на постріли з-за рогу, звичайно, не відбувалося. Повз нас пролітали авто, їхні відображення ми бачили у довгій скляній вітрині, і хлопець кожного разу швидко повертав голову, дивлячись то на дорогу, то на

іі віддзеркалення. Може, він був трохи не в собі. Може, це було небезпечно – отак гуляти з ним нічною вулицею. Зараз мене більше цікавило, в якому з абсолютно однакових висотних будинків обабіч вулиці живе Марта. Здається, номер був непарний. Хоча, бог його знає. Треба було подивитися в обох – поверх і квартиру я пам'ятала точно. І все-таки позбутися мого екзотичного супутника, – його появи у своїй квартирі посеред ночі Марта точно не зрозуміє.

Ми ввійшли у під'їзд, кроки стали лункими. Я зупинилася і обернулася до хлопця.

Він заговорив першим.

– Я навіть не знаю, що... я піддав ваше життя великій небезпеці, як останній... Я, напевне, маю все пояснити. Мене звуть Грегорі, Грег...

Чого-чого, а знайомитися з ним я не збиралася.

– Не варто, – перепинила я його досить різко. – Сподіваюся, у вас усе буде нормально. Просто зараз я йду не додому, і...

На щастя, він зрозумів. Кивнув, пробурмотів щось нерозбірливе і відступив до дверей під'їзду, але не вийшов, а намагався щось розгледіти у щілину між стулками дверей. Мене він більше не цікавив.

Я піднялася на третій поверх. Сходовий майданчик у цьому будинку мав незвичайне планування – він ішов півколом, як сонечко на дитячих малюнках, двері розходилися від неї широкими променями, чи то п'ять, чи шість, – чомусь важко було визначити їх кількість на око, без перерахунку. Я підійшла до другої ліворуч – друга ліворуч, без варіантів, – і кілька разів натиснула на кнопку дзвоника. Ніхто не відповідав, після паузи я спробувала ще – без результату. Марти не було вдома або я помилилася будинком... ні, Марти не було вдома. Цей рубіновий гудзик дзвоника, я його добре пам'ятаю, тому що...

І стало боляче, страшенно боляче, адже і в нього був такий самий гудзик на дверях, і я згадала! – а за жорсткою угодою із собою не мала права згадувати... Взяти себе в руки, думати про щось інше, про когось іншого, про того спортсмена з руками у чорному волоссі... це хоча б романтично... це хоча б по-дурному...

Виявляється, відчинилися крайні двері праворуч, – а я й не помітила старшого вже чоловіка, який вийшов на сходовий майданчик, я його впритул не впізнавала, – навіть, коли він привітався зі мною як із знайомою, навіть, коли запросив зайти, навіть, коли я погодилася...

РОЗДІЛ III

Нічна лампа світилась м'яким блідо-жовтим світлом – але він все одно накинув зверху картатий плед. Дуже втомилися очі. І взагалі, він надто втомлений од світла.

Зір уже не коректували ані окуляри із товстелизними склами, ані найновіші німецькі лінзи, – і припаяти мікроконтакти він доручив студенту-радіоаматору з четвертого поверху. Може, тому нічого не вийшло.

Хоча він точно знав, що не тому.

Він уже довгий час звик думати про себе у минулому часі. Я жив у передмісті, я був одружений, я працював в Сент-Клерському університеті, мав докторський ступінь... Я любив, я віддавав перевагу, я терпіти не міг... Усі його бажання були в минулому. Ось чому.

Доведеться випробувати ще на комусь. Гарне заняття для вченого-маніяка: експерименти на живих людях. Ні з ким не узгоджені, абсолютно протизаконні. Та й на кому? Коло його спілкування давно обмежене півдесятком людей. Хіба що цей студент із четвертого поверху, худорлявий хлопчина в окулярах і з незмінно ніяким виразом обличчя – чи бувають у нього сильні бажання?

Лілові старечі пальці обережно погладили відведений за межу перемикач під напівкруглою шкалою з мертвою стрілкою на нулі. Може, все ж таки студент неправильно припаяв контакти. Чи він сам припустився якоїсь технічної помилки... навряд. З тридцяти років він уявляв собі конструкцію машини настільки точно, що міг відтворити її креслення прутиком на піску із зав'язаними очима. Тридцять років... Тоді було достатньо і бажань, і піску, і пруття. Але не було чотирьох двадцятикаратових брильянтів, кілометрів золотого дроту, німецької оптики і швейцарських мікродеталей, ізольованого приміщення, орієнтованого на магнітний полюс, не було ні грошей, ні дозволу університета на експерименти. Просто не було часу. Час розходився тоді по секундах: молодий вчений читав лекції на шістьох потоках, писав статті, вів тему на кафедрі, завідувачем якої став згодом, підробляв репетиторством... І була Розалія, яка не уявляла неділі без опери і літа без морського узбережжя, і ще міг би бути син... Чорт, знову цей минулий час, нереалізований і незворотній... Якби він тоді створив цю машину, тепер вона також належала б минулому. Винайшов, відкрив, прославився... а стрілка лишилася б нерухомою. І це все.

Крах, повний крах. Якщо він помилився в розрахунках, якщо ідея з самого початку була помилковою – безкрила химера, що жила його кров'ю всі ці роки. І крах – якщо він виявився правим, правим у всьому. Тоді – ще страшніше, ще болісніше. Тому що – до біса самоаналітичні обмани, що змінюють місцями причину і наслідок, – є те, що зараз набагато важливіше за результат усього його наукового життя, адже воно єдине надало змісту життю людському. І якщо навіть це нездатне зворухнути стрілку на шкалі...

Кінець, усьому кінець...

Вересень, рік тому. Університету виповнилося сто років, і на грандіозні святкування запросили всіх, хто коли-небудь там працював, – а він пішов на пенсію лише шість років тому, його ще добре пам'ятали. На кафедрі два молоді лаборанти зіграли туш на геліконі і тарілках, а його наступниця на

керівній посаді виголосила врочисту промову, увінчану врученням величезного букета квітів і маленької статуетки Майкла Фарадея. Потім був фуршет, мініатюрні бутерброди з червоною і чорною ікрою лежали у шахматному порядку, з кожного стирчав прапорець із університетською емблемою. Чорт, найменші, найнікчемніші подробиці відбилися в його пам'яті так само незгладимо, як і те, чого насправді не можна було забути...

Він тримав у лівій руці келих із білим вином і виголошував тост за любов, за науку, за любов до науки і науку любові... як це було банально і по-дурному. Він стояв спиною до дверей, він не одразу обернувся, коли вона ввійшла. А вона заглянула лише на хвилику, вона шукала якогось викладача з кафедри. Побачила заставлений стіл, вибачилася і одразу ж пішла геть, він навіть не встиг запросити її увійти. Але він встиг побачити її.

З Розалією, його покійною дружиною, вони колись навчалися в одній академгрупі. Він знав цю дівчину майже три роки, перш ніж на одному замиському студентському збіговиську їхні стосунки вискочили за межі дружніх. За чотири місяці вони – обоє невірючи – вінчалися у псевдоготичному соборі з фресками і органом. Розалія завжди була вередливою істотою, з цим він змирився апіорі. Університет вона кинула на другий день після весілля, присвятивши себе кар'єрі чоловіка, а його – виконанню всіх своїх бажань. Розалія була вродлива, потім стильна, потім елегантна. За все життя він зрадив її один раз, на виїзній конференції, із випадковою жінкою, яку більше після того не бачив. Розалія ніколи про це не дізналася. Вона померла у п'ятдесят три роки від запалення легенів, і світ не перевернувся.

Він перевернувся зараз.

Його колеги, університетські професори, за просто крутили романи із студентками – йому це завжди здавалося диким, не вартим навіть презирства, залишаючись таким і після смерті Розалії. І його пересіпнуло од думки, що подібною ж підлою, низькою інтрижкою могло б здаватися сторонньому спостерігачеві його велике кохання.

...Вона навіть не переступила порогу, навіть не відкрила повністю двері, – із прочиненого отвору бризнуло світло, і це була вона, сліпуча, сяюча. Тоненька, наче зфокусований лінзою промінь, світла і чиста. Чудові, нелюдські очі, а волосся вона тоді зачесала гладенько, тільки потім він дізнався, яке в неї розкішне волосся... Потім він дізнався про неї все, що зміг. Потім почалося, тільки-но вона причинила двері, прибрала сліпучий вузький просвіт, розчинилася, зeszла.

Всі чомусь дзвінко задеренчали келихами зі схвальними вигуками, призначеними чомусь його тостові... тому дурнуватою тостові, що був виголошений бозна-коли. І довелося випити з ними, вино обпекло стиснуте горло, зате після цього він зміг вільно говорити і запитав у молодого веснянкуватого асистента:

– Хто це?

– Що? – той здивовано обернувся з набитим ротом. Між виголошеним тостом і дзвоном келихів нічого не трапилося, між цими двома подіями ніколи нічого

не відбувається. А втім, професор міг зацікавитися ким завгодно, але ж звідки йому, асистентові, знати, ким саме?

Хлопець посміхнувся і ввічливо запитав несусвітню дурницю:

– Ви про кого?

Захотілося його вдарити. Або рвучко смикнути скатертину, скинути усе зі столу чи роздушити скляний келих в руці...

Він пояснив повільно і докладно, немов диктував заповіт:

– Я запитав, чи не знаєте ви, хто та дівчина, яка щойно сюди заглядала?

Асистент знизав плечима:

– Студентка. Третій курс або четвертий...

Повітря пахло парфумами. Не її.

Він почав з'являтися в університеті щодня. Він дивився, як вона входить у широкі скляні двері, як біжить сходами, як поглядає на великого настінного годинника, спізнюючись на лекцію. Як теревенить з подругами, як сміється, як зачісує довге волосся, як закриває очі, підставляючи обличчя сонцю на лавці біля університету.

Її звали Інга – ім'я для високої блондинки, а вона була тендітна, темноволоса, смаглява – і все одно дуже світла, сяюча. Вона вдягала білі і кремові кольори, очі в неї були світлі і яскраві, вони сяяли зсередини золотими цятками. Вона приїхала з далекої провінції десь на півдні, наймала помешкання на трьох з подругами, весело підкорювала столицю, і звичайно ж, вона була закохана.

Його професор бачив лише раз – високого, гарного, видного, але темного й безбарвного поруч із нею. Недостойного. А втім, ніхто не був би вартий її, він сам також, більш за когось він сам, і він це розумів.

Він кілька разів вітався з нею, коли бачив у вестибюлі, і вона відповідала, не дивлячись, скоромовкою – чергове вітання незнайомому викладачеві. А він здивовано усвідомлював, що навіть цього йому цілком достатньо, щоб кілька днів почувати себе абсолютно щасливим.

Якось він заплатив за неї в університетському буфеті.

Біля стойки утворилася невелика черга, позаду стояла Інга у світлому костюмі, з високою зачіскою, строга і зосереджена. Він підійшов нечутно і тихо став за нею, але не наважився привітатися. Інга стояла впівоберта, ледь примружившись, вона розглядала прейскурант, а ззаду на шиї в неї завивалися маленькі кучерики, що не вмістилися у зачіску, зовсім світлі, золотисті.

Вона замовила апельсиновий сік і два коржики. Розкрила сумочку, вузька рука пірнула всередину й затрималася там трохи довше, ніж потрібно, а потім виклала на стойку гребінець, калькулятор, дзеркальце...

– Чорт!..

Віддати все, що завгодно, – за те, щоб вона ніколи більше не казала «чорт», ніколи не супила брови, не шукала гроші в маленькій сумочці, ніколи, ніколи...

Він поклав на стойку велику купюру, буркнув щось незрозуміле і стрімко рушив геть – втеча, аж ніяк не інакше. Він чув за спиною голоси – продавщиці: «За вас заплатили, візьміть же здачу!» – й Інги: «Ні, зачекайте, я зараз знайду!»

Вона наздогнала його у дверях буфета, її сумочка була розкрита, і він точно знав, що на стойці лишився не тільки сік з коржиками, а й грєбінець, і дзеркальце, і калькулятор...

– Навіщо ви це зробили?

Тому, що я люблю вас.

Тому, що я божевільний стариган.

Тому, що ні на що інше мене не вистачило.

Він посміхнувся недоброю посмішкою нікчемного розпусника і гидотно-робленим голосом промимрив:

– Я маю шкідливу звичку час від часу платити за гарненьких дівчат.

Кілька секунд вона дивилася на нього, а тоді просто сказала:

– Дякую, – і пішла в буфет їсти свої коржики й думати про що завгодно, крім нього, ані секунди про нього...

Рік тому. Він і не мріяв тоді, що вона буде думати, знати, пам'ятати про його існування. Він навіть не намагався поговорити з нею. Тільки дивився. Був щасливим, коли бачив її кожен день, страшенно нервував, коли вона не приходила на заняття... а вона пропускала їх дедалі частіше, і настала зима, і якось раз він стояв на сходах університету, з неба сівся вологий пил, і він зрозумів, що вона більше сюди не прийде. Ніколи.

Він невтомно шукав її, чим викликав невимовний подив і в своїх колег, і в колишніх сокурсників Інги. Інги, яка так раптово зezла, зezла назовсім. Він дізнався, що вона жива, і це було все. Жодної адреси, жодної старої подруги, ані навіть того гарного безбарвного хлопця... Нічого. Можливо, вона змінила ім'я.

Він намагався жити без неї. Жити далі. Переконати себе, що це не гірший, а може, і найкращий фінал його дивної історії. Зрештою, у неї в принципі не було майбутнього. Вона могла виродитися у якусь банальну інтрижку, або в безглузду манію, і в обох випадках він би був старим посміховиськом, а Інга... Добре, що вона так нічого і не дізналася, встигла зezнути, розчинитися в іншому житті, перш ніж він свідомо чи несвідомо переклав би на неї цей тягар. Хоча, можливо, для неї це не було б тягарем – надто

легковажно, несерйозно. Зрештою, що він знав про неї, про її життєві принципи, про саме її життя? – адже трапилося щось таке, що змусило дівчину змінити все, відмовитися од усього. Може, вона була по-справжньому нещасна... А він просто нікчемний, самозациклений егоїст.

Була зима, волога пронизлива зима, він захворів. Запалення легенів, як тоді у Розалії. Як це було б логічно, як природньо. Закінчилося довге, зовсім непогане життя, у якому, власне, все було. Минулий час. Якщо раніше він уживав його з присмаком театральності, то тепер це абсолютно нормально лягло на свідомість, розклавши події і речі на свої місця. У нього все було. Навіть любов.

Захоплений вирок лікарів про негасимі сили власного могутнього організму він сприйняв як жарт дурного тону. Цьому життю, чорт забирай, просто не було куди далі тривати. Ну що ж, він спробував підійти до цієї проблеми як до головоломки – цілими днями дивився в стелю, вишукуючи у порожньому лабіринті ниточку, за яку можна було б схопитися.

І знайшов.

Машина.

Хоча сама по собі машина теж нічого не значила.

...Він рвучко перемкнув вимикач – туди-сюди – так жінки намагаються повернути до життя зламаного телевізора. Звичайно ж, нічого не відбулося.

Глупа ніч. Треба лягати спати, а зранку якось спробувати не прокинутися. Тільки ж не вийде, і першою думкою вранці буде: крах, повний крах... А втім, можна зранку перепаяти контакти – все ж відстрочка, безумовно, штучна, але вона віддасть кінець...

Інга, напевне, ще не лягла. Молоді пізно лягають. Можливо, вона зараз приймає ванну – піниться шампунь, течуть шумливі струмені, і вона тихенько наспівує... а із спальні долинає роздратований голос безбарвного красеня: «Інго, ти скоро?»

І раптом мертва стрілка різко сіпнулася догори, стрибнула на середину шкали і затанцювала там у неймовірно швидкому ритмі, коливаючись між сусідніми поділками.

Він смикнувся, як в електрошоці, але чомусь одразу не встав, він дивився на тремтливую стрілку – не впустити момент, дочекатися, поки вона зупиниться! – але це вже зовсім не має значення, боже мій, зовсім не має... кошмар, мара... Він повільно відвів очі в інший бік, наче позбуваючись гіпнозу, – і стрибнув, ринувся туди, де...

На сходовий майданчик.

І спершу він побачив – чітко, наче повернулася гострота зору, – руку, одну лише руку у світлій рукавичці, зверху якої сріблилася на середньому пальці якої тоненька каблучка. А вказівний натискав кнопку дзвоника, круглого рубінового гудзика, який знаходився, мабуть, за сотні кілометрів звідси, – і який був тут, за десять кроків...

Вона ритмічно тиснула на кнопку, відповіді не було – й супилася, зводячи брови на перенісці так само, як і тоді, в буфеті... Де б це зараз не відбувалося, – вона була сама, зовсім сама, пізньої ночі на сходовому майданчику.

Він зробив кілька кроків уперед.

– Перепрошую, міс... Інга? Добрий вечір. Я бачу, що ви... я хотів би, якщо ви, звичайно, не проти, запросити вас до себе...

Я не впізнавала його, впритул не впізнавала і не пам'ятала, – але Марти вже точно не було вдома, йти мені зовсім нікуди, а цей сусід навіть знав мое ім'я... Я більш-менш сліпучо посміхнулася, кивнула йому й відповіла:

– Дякую.

РОЗДІЛ IV

У його квартирі було темніше, аніж на сходах. Я спіткнулася на порозі – на праву, це на лихо, – і зачепила головою китайського дзвоника. Почувся тоненький мінорний дзвін, і в цей момент Мартин сусід клацнув вимикачем.

Світло запалювалося повільно, поступово, це була люмінесцентна лампа, дуже слабка, така, що я навіть не замружилася, – але господар прикрив долонею свої квадратні окуляри з товстими скельцями. Власне, виглядав він досить пристойно. Маленький інтелігентний дідусь, типовий університетський професор на пенсії. Якщо я й бачила його десь, то лише у Сент-Клері. Тобто вічність тому, тобто у попередньому житті, коли... стоп. Я вже ледь не довела себе до істерики на сходовому майданчику.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=22098949&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.